

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ ПЛАНОВЕТЕ НА ПОДВОДНИЦАТА „БРУС- ПАРТИНГТЪН“

Превод от английски: Милена Попова, —

chitanka.info

През третата седмица на ноември 1895 година цял Лондон бе обгърнат от гъста жълтеникава мъгла. От понеделник до четвъртък от нашите прозорци на улица „Бейкър“ едва се виждаха очертанията на отсрещните къщи. Първия ден Холмс прекара в съставяне на показалец за огромния си справочник. Вторият и третият преминаха мирно в занимания с предмета, който отскоро му бе станал хоби — средновековната музика. Но когато за четвърти ден подред след закуска навън видяхме само носеща се нанякъде сива къделя и мазни капчици, които се стичаха по стъклото, неспокойният и деен характер на приятеля ми се възбунтува срещу сивото съществуване. Той крачеше неспокойно из дневната, трескав от стаена енергия, гризеше си ноктите, барабанеше по мебелите и си правеше шеги с бездействието.

— Нищо интересно ли няма във вестниците, Уотсън? — попита.

Знаех, че под интересно Холмс разбира интересно престъпление. Пресата отразяваше една революция, предвиждания за война, за правителствени промени, но това не влизаше в кръгозора на приятеля ми. В криминалната хроника срещнах единствено баналности и дреболии. Холмс простена и пак заснова нервно.

— Лондонският престъпник е голям глупак — каза той с киселия тон на ловец, изпуснал дивеча. — Погледни през прозореца, Уотсън. Виж как фигурите едва се мерзелят, прозират и отново се разтварят в мъглата. В такъв ден някой крадец или убиец може да броди из Лондон, както тигърът се промъква в джунглата, невидим, докато не се хвърли върху плячката си, а и тогава ще го види само тя.

— Има сума ти дребни кражби — казах.

Холмс изсумтя презрително.

— Тези величествени и мрачни декори са издигнати за нещо много по-значително — каза той. — Обществото има късмет, че не съм престъпник.

— Вярно е! — възкликнах искрено.

— Да предположим, че съм Брукс, Удхаус или който и да е от петдесетината мъже, имащи основателни причини да отнемат живота ми. Как щях да оцелея, ако аз бях по петите си? Едно повикване, лъжлива среща и всичко щеше да свърши. Хубаво е, че мъглите липсват в латинските страни, където стават най-много убийства. Я виж! Най-сетне се явява нещо, което ще разнообрази пълната скука.

Беше прислужничката с телеграма. Холмс нетърпеливо я отвори и се разсмя.

— Какво ли се задава? Брат ми Майкрофт идва насам.

— Какво чудно? — попитах.

— Какво чудно ли? Все едно да видиш трамвай да върви по селски път. Майкрофт си има релси и не излиза от тях. Жилището в „Пал мал“, клуб „Диоген“, Уайтхол — това е кръгът му. Идвал е тук само веднъж. Какво ли го е накарало да дерайлира?

— Не обяснява ли?

Холмс ми подаде телеграмата на брат си: *Трябва да се срещнем заради Кадоган Уест. Пристигам веднага. Майкрофт.*

— Кадоган Уест? Чувал съм това име.

— На мен нищо не ми говори. Но просто не мога да повярвам, че Майкрофт е способен да измени така радикално на навиците си! Все едно някоя планета да напусне орбитата си. Впрочем знаеш ли с какво се занимава Майкрофт?

Смътно се сецах, беше ми споменал нещо по време на приключението с гръцкия преводач.

— Ти ми каза, че заемал скромна длъжност към британското правителство.

Холмс се позасмя.

— По онова време не те познавах толкова добре. Човек трябва да бъде дискретен по отношение на важните държавни дела. Прав си, че работи за британското правителство. В известен смисъл може да се каже, че от време на време самият той е британското правителство.

— Какво говориш, Холмс!

— Предполагах, че ще те изненадам. Майкрофт получава четиристотин и петдесет лири годишно, подчинява се на заповеди, няма никакви амбиции, не би приел никакви почести или титли, но си остава най-незаменимият човек в страната.

— Как така?

— Ами постът му е уникален. Сам си го е измислил. Преди не е имало нещо подобно, няма и да има. Той притежава най-подредения и методичен ум, най-способния от всички да запаметява факти. Същите огромни способности, които аз насочих за разкриване на престъпления, той използва за особената си работа. Изпращат му заключенията на всички отдели и той е централната борса,

клиринговата къща, която прави баланса. Останалите са специалисти в някаква област, а той е специалист по всичко. Да речем, някой министър има нужда от сведения по въпрос, който засяга едновременно флота, Индия, Канада и двойния паричен стандарт. По всеки от тези въпроси е възможно да се получи мнението на съответните отдели, но единствен Майкрофт е в състояние да ги обхване всичките и веднага да каже в какво отношение са помежду си. В началото го използваха, за да пестят време, един вид за удобство, но вече е жизненоважен. В този велик ум всичко е картотекирано и може да бъде начаса извадено. Много пъти мнението му се е оказвало решаващо за националната политика. Това е смисълът на живота му. Не мисли за нищо друго, освен когато си прави гимнастика за ума, помагайки ми със съвет по някой от моите дребни проблеми. Но днес Юпитер слиза сред смъртните. Какво ли означава това, за Бога? Кой е Кадоган Уест и каква е връзката му с Майкрофт?

— Сетих се! — извиках аз и запрехвърлях купа вестници на дивана. — Ето го! Кадоган Уест е младежът, намерен мъртъв в метрото във вторник сутринта.

Холмс застина с щръкнала нагоре лула.

— Сигурно става дума за нещо сериозно, Уотсън. Една обикновена смърт няма да накара брат ми да измени на навиците си. Но каква ли е връзката му с този случай? Доколкото си спомням, той не се отличаваше с нищо особено. Младежът явно е скочил от влака и се е самоубил. Не е бил ограбен, не са открити следи от насилие. Нали така беше?

— По време на разследването — казах — са излезли наяве нови факти. При по-внимателно вглеждане случаят се оказва не толкова обикновен.

— Ако се съди по това, че е накарал брат ми да измени на навиците си, би трябвало да е крайно необикновен — Холмс се отпусна удобно в креслото. — Е, Уотсън, да чуем какви са фактите.

— Името на младежа е Артър Кадоган Уест, двайсет и седем годишен, ерген, чиновник в арсенала в Улуич.

— Правителствен служител. Ето я връзката с брат ми Майкрофт.

— Внезапно заминал от Улуич в понеделник вечерта. Последна го видяла годеницата му, госпожица Вайълет Уестбъри, с която се разделил в мъглата към седем и половина вечерта. Не са се карали и тя

не може да си обясни постъпката му. Нищо не е известно за него до следващата сутрин, когато трупът му е бил намерен от един калайджия на име Мейсън точно пред станция „Олдгейт“ на лондонското метро.

— По кое време?

— Тялото е било открито в шест часа сутринта във вторник. Лежало до станцията там, където релсите излизат от тунела, до лявата стрелка на семафора, която сочи на изток. Черепът му бил раздробен, което ясно говорело за падане от влака. Това е единственият начин трупът да се озове на линията. За да бъде пренесен от някоя съседна улица, трябва да се премине през бариерите на станцията, където непрекъснато има контролор. Това изглежда абсолютно сигурно.

— Чудесно. Дотук нещата са ясни. Младежът, жив или умрял, е скочил или е бил хвърлен от влака. Продължавай!

— Влаковете, пътуващи по линията, до която е бил открит трупът, се движат от изток на запад, някои са на метрото, а други идват от Уилъсдън и от по-далечните разпределителни гари. Може да се приеме за сигурно, че младежът е пътувал в тази посока късно вечерта, но не може да се определи кога точно се е качил на влака.

— Но по билета му, разбира се, ще стане ясно.

— В джобовете му не е имало билет.

— Не е имало билет! Драги Уотсън, това вече наистина не е обичайно. От опит знам, че е невъзможно да стигнеш до перона на метрото, без да си покажеш билета. Не може младежът да не е имал билет. Дали не са го взели, за да не се разбере на коя станция се е качил? Не е изключено. Но този момент е интересен. Доколкото разбрах, няма следи от грабеж.

— Явно не. Тук е даден списък на вещите му. В портфейла му е имало две лири и петнайсет шилинга. Освен това е намерена чекова книжка за клона на банка „Кепитъл енд каунтис“ в Улуич. По нея са установили самоличността му. Имало е и два билета за първи балкон на театъра в Улуич за същата вечер. Както и един малък пакет с чертежи.

Холмс възкликна доволно.

— Най-сетне, Уотсън: британското правителство, арсеналът в Улуич, чертежи, брат ми Майкрофт. Нещата се навързаха. Но ето го и него, ако не се лъжа, той сам ще ни каже за какво става дума.

След миг висок и внушителен в стаята влезе Майкрофт Холмс. Набитото му пълно тяло пораждаше усещане за тромава мудност, но над този недодялан силует стоеше глава с толкова тънки вежди, толкова проникателни и дълбоки сиви очи, толкова решителни устни и толкова изтънчена одухотвореност, че още с първия поглед човек забравяше грубото тяло и мислеше само за господстващия ум.

Веднага след него влезе и нашият приятел от Скотланд ярд Лестрейд — слаб и строг. Мрачните лица на двамата подсказаха, че става дума за тежко разследване. Детективът се здрависа мълчаливо. Майкрофт Холмс свали палтото си и се отпусна в едно кресло.

— Изключително тревожна работа, Шерлок — каза той. — Никак не ми е приятно да изменям на навиците си, но властите не искат и да чуят за отказ. Много е неприятно, че точно при настоящото положение в Сиам напускам кабинета си. Но кризата е истинска. Никога не съм виждал министър-председателя така разтревожен. А Адмиралтейството жужи като разтревожен кошер. Прочете ли фактите по случая?

— Току-що. Какви са тези чертежи?

— Е, това е въпросът! За щастие съдържанието им не стана обществено достояние. В противен случай вестниците щяха да вдигнат голям шум. Документите, които този окаян младеж е носел в джоба си, са плановите на подводницата „Брус-Партингтън“.

Сериозният тон на Майкрофт Холмс показваше, че според него става дума за нещо изключително важно. Двамата с брат му седяхме в очакване.

— Сигурно си чувал за нея. Май няма човек, който да не е чувал.

— Само името ѝ ми е познато.

— Това е най-строго пазената правителствена тайна. Морската война става безпредметна в радиуса на действие на подводницата. Преди две години чрез бюджетни кредити бе прикрита немалка сума, която се даде за придобиване на монополни права върху изобретението. Бяха положени всички възможни усилия, за да се запази тайната. Плановите, които са изключително сложни и включват около триста патента, всеки един жизненоважен за действието на цялата система, се пазят в усъвършенствана каса в секретна пристройка на арсенала с обезопасени срещу кражба врати и прозорци. При никакви обстоятелства не би трябвало да се изнасят от

канцеларията. Дори главният конструктор на флота трябва да отиде до канцеларията в Улуич, ако му е нужна справка. А ето че ги намираме в джоба на един младши чиновник посред Лондон. От гледна точка на правителството това е просто ужасно.

— Но нали ги получихте обратно?

— Не, Шерлок, не! В това е проблемът. От Улуич са взети десет чертежа. В джобовете на Кадоган Уест са намерени седем. Трите най-важни липсват — откраднати, изчезнали. Зарежи всичко, Шерлок, всичките банални и незначителни полицейски гатанки. Трябва да разрешиш жизненоважен въпрос с международно значение. Защо Кадоган Уест е взел документите, къде са липсващите, как е загинал, как тялото му е попаднало там, където е намерено, как може да се поправи злото? Намери отговора на всички тези въпроси и ще направиш на страната си неоценима услуга.

— Защо сам не го намериш, Майкрофт? Ти ще се справиш не по-зле от мен.

— Възможно е, Шерлок. Но въпросът е да се съберат подробностите. Дай ми подробностите и аз ще ти дам отлично експертно мнение, без да ставам от креслото си. Но да тичам напред-назад, да разпитвам пазачи в метрото и да пълзя с лупа в ръка — това не е моя *métier*^[1]. Не, само ти можеш да изясниш въпроса. Ако имаш желание да видиш името си в следващия списък за награди и титли...

Приятелят ми се усмихна и поклати глава.

— Мен ме вълнува чистата игра — каза той. — Но загадката определено съдържа интересни моменти и с радост ще се заема. Кажете ми още факти, ако обичаш.

— На този лист нахвърлях най-важните, както и няколко адреса, които ще ти бъдат от полза. Официалният пазител на документите е известният правителствен експерт сър Джеймс Уолтър с два реда отличия и титли. Той е на държавна служба от младини, джентълмен, радушно приет в повечето изискани домове и най-вече човек, чийто патриотизъм не подлежи на съмнение. У него е единият от двата ключа за касата. Ще добавя, че документите със сигурност са били в кабинета до края на работния ден в понеделник и че сър Джеймс е заминал за Лондон към три часа, отнасяйки ключа със себе си. Цялата вечер, когато се е случило произшествието, е прекарал в дома на адмирал Сенклер на площад „Баркли“.

— Това потвърдено ли е?

— Да, брат му — полковник Валънтайн Уолтър, е свидетел на заминаването му от Улуич, а адмирал Сенклер — на пристигането в Лондон. Сър Джеймс не е под пряк прицел.

— У кого е бил другият ключ?

— У началника на канцеларията господин Сидни Джонсън. Той е четирийсетгодишен, женен, с пет деца. Мълчалив и свъсен човек, но като цяло има отлично досие. Колегите му не го обичат особено, но е работлив и усърден. Според собствения му разказ, потвърден само от думите на жена му, в понеделник след работа е прекарал вечерта у дома и ключът му през цялото време е висял на верижката на часовника му, както обикновено.

— Разкажи ни за Кадоган Уест.

— На държавна служба от десет години, справял се е отлично с работата си. Носи му се славата на буен и безразсъден човек, но е бил честен и почтен. Не разполагаме с нищо срещу него. Той е следващият по ранг след Сидни Джонсън. Поради задълженията си се е ползвал с всекидневен достъп до планове. Никой друг не е имал право да работи с тях.

— Кой е заключил планове онази вечер?

— Господин Сидни Джонсън, началникът на канцеларията.

— Е, съвсем ясно е кой ги е взел. А и са се намерили у Кадоган Уест. Това май решава въпроса, нали?

— Настина, Шерлок, и все пак толкова много неща остават неизяснени. На първо място, защо ги е взел?

— Предполагам, заради цената им.

— Лесно е могъл да получи няколко хиляди.

— Можеш ли да предложиш някакъв друг мотив за отнасянето им в Лондон освен продажба?

— Не.

— Тогава трябва да приемем това като работна хипотеза. Младежът е откраднал документите. Могъл е да го стори само ако е имал подправен ключ...

— Няколко подправени ключа. Включително за цялата сграда и за стаята.

— Значи е имал няколко подправени ключа. Отнесъл е документите в Лондон, за да продаде тайната, като несъмнено е

възнамерявал да върне плановите в касата на сутринта, без някой да усети липсата им. И в Лондон по време на предателската му мисия са го убили.

— Как?

— Да предположим, че се е връщал в Улуич, когато са го убили и са го изхвърлили от вагона.

— „Олдгейт“, където е бил открит трупът, е доста след станцията при Лондонския мост, откъдето трябва да се мине за Улуич.

— Може да има редица причини, заради които да е отминал Лондонския мост. Да речем, пътувал е с някого, с когото е водил интересен разговор. След това разговорът е довел до свада, в която е изгубил живота си. Вероятно се е опитал да избяга от вагона, паднал е на релсите и е загинал. Другият е затворил вратата. Имаше гъста мъгла и никой нищо не е видял.

— Не можем да дадем по-добро обяснение, опирайки се на онова, което знаем в момента. И все пак помисли, Шерлок, колко много неща остават необяснени. Ще предположим, че Кадоган Уест *предварително* е бил решил да занесе документите в Лондон. Тогава, естествено, би си уговорил среща с чуждия шпионин и не би поел никакви ангажменти за вечерта. А вместо това той взема билети за театър, тръгва с годеницата си нататък и посред пътя неочаквано изчезва.

— Параван — каза Лестрейд, който седеше и слушаше напрегнат разговора.

— Много странен параван. Това е възражение номер едно. Възражение номер две: да предположим, че пристига в Лондон и се среща с агента. До сутринта трябва да върне документите, иначе кражбата ще бъде открита. Откраднал е десет чертежа. В джоба му са намерени само седем. Какво е станало с останалите три? Сигурно е, че е нямало да ги даде доброволно. Освен това — къде са получените за измяната пари? Логично е в джоба му да е имало голяма сума.

— На мен ми се вижда напълно ясно — обади се Лестрейд. — Нямам никакви съмнения относно онова, което се е случило. Откраднал е документите, за да ги продаде. Видял се е с агента. Не са се споразумели за парите. Тръгнал е да се прибира, агентът го е последвал. Във влака го е убил, взел е най-важните документи и е изхвърлил тялото му от вагона. Това обяснява всичко, нали?

— Защо не е имал билет?

— Билетът би показал коя е най-близката до дома на агента станция. Затова той го е взел от джоба на убития.

— Добре, Лестрейд, много добре — каза Холмс. — Теорията ви е логична. Но ако е така, случаят е приключен. От една страна, изменникът е мъртъв. От друга — плановите за подводницата „Брус-Партингтън“ вероятно вече са извън Англия. Какво ни остава?

— Да действаме, Шерлок, да действаме — извика Майкрофт и скочи на крака. — Всичките ми инстинкти се бунтуват срещу това обяснение. Използвай способностите си! Иди на местопрестъплението! Разговаряй с всички замесени в случая! Не оставяй камък необърнат! В цялата си кариера не си имал толкова голяма възможност да бъдеш в услуга на страната си.

— Добре, добре — сви рамене Холмс. — Да вървим, Уотсън! Лестрейд, ще имаме ли удоволствието да прекараме във вашата компания час-два? Ще започнем разследването с посещение на станция „Олдгейт“. Довиждане, Майкрофт. До довечера ще ти докладвам, но те предупреждавам, не очаквай много.

След час Холмс, Лестрейд и моя милост стояхме на релсите при стрелката непосредствено след станция „Олдгейт“. Железопътната компания бе представена от любезен червендалест възрастен мъж.

— Ето тук лежеше трупът на младежа — посочи той на около метър от релсите. — Не може да е паднал от другаде. Както виждате, почти в тунела сме и наоколо са само стени. Няма откъде да е освен от влака, а този влак, както установихме, е минал към полунощ в понеделник срещу вторник.

— Претърсени ли са вагоните за следи от борба?

— Няма никакви следи, нито се намери билет.

— Някой да е съобщавал за отворена врата?

— Никой.

— Тази сутрин получихме нови сведения — каза Лестрейд. — Един пътник, който е минал през „Олдгейт“ с метрото към дванайсет без двайсет в понеделник, твърди, че малко преди влакът да спре, чул силен тъп звук като от тяло, което пада на релсите. Мъглата обаче била

много гъста и не се виждало нищо. Тогава не е съобщил. Но какво става с господин Холмс?

Приятелят ми стоеше с напрегнато изражение, вторачен в релсите при завоя им след тунела. „Олдгейт“ е разпределителна спирка и има плетеница от разклоняващи се релси. Точно в тях бе прикован неспокойният му изпитателен поглед, а върху будното му напрегнато лице видях добре познатата гримаса със стиснати устни, потрепващи ноздри и свъсени вежди.

— Стрелките — промърмори той.

— Какво има? Какво искаш да кажеш?

— Предполагам, че няма много разклонения като тези?

— Да, малко са.

— А и завоят. Разклонения и завой. Не може да бъде! Само да беше така!

— Какво става, господин Холмс? Имате ли някакви догадки?

— Просто едно хрумване. Но случаят става все по-интересен. Неповторим, може би единствен по рода си. Не виждам по релсите следи от кръв.

— Почти нямаше.

— Доколкото разбрах, раната е била сериозна.

— Костта беше строшена, но нямаше големи външни наранявания.

— И все пак трябва да е имало кръв. Ще може ли да разгледам влака, в който е пътувал човекът, чул тупването на тяло в мъглата?

— Едва ли, господин Холмс. Влакът вече е декомпозирен и вагоните са разпределени наново.

— Уверявам ви, господин Холмс — каза Лестрейд, — всички вагони бяха щателно претърсени. Лично се погрижих за това.

Една от най-явните слабости на приятеля ми бе нетърпението му при среща с не толкова буден като неговия ум.

— Твърде е вероятно — каза той, като тръгна назад. — Искаше ми се да разгледам вагоните. Уотсън, тук приключихме. Не желая да ви безпокоя повече, Лестрейд. Според мен разследването ни трябва да продължи в Улуич.

На Лондонския мост Холмс написа телеграма до брат си, която ми подаде, преди да я изпрати. Тя гласеше:

Виждам светлинка в дъното на тунела, но нищо чудно да угасне. Изпрати ми по куриер на улица „Бейкър“ пълен списък на всички чужди агенти или международни шпиони, за които се знае, че са в Англия, както й адресите им. Шерлок.

— Това би трябвало да ни помогне, Уотсън — отбеляза той, докато се настанявахме във влака за Улуич. — Наистина сме задължени на брат ми, че ни въведе в случай, който обещава да се окаже крайно необикновен.

От нетърпеливото му лице не бе изчезнал изразът на напрегната енергичност, който ми говореше, че има някакво ново и многозначително обстоятелство, дало вдъхновяваща посока на разсъжденията му. Все едно хрътка, легнала пред колибата с клюмнали уши и опашка, а после носеща се по следата с блеснали очи и напрегнати мускули — такава бе промяната у Холмс от сутринта насам. В сравнение с отпуснатата ленива фигура в сив халат, която само преди няколко часа сновеше нервно насам-натам из стаята, сега той изглеждаше друг човек.

— В този случай има потенциал. Има размах — каза той. — Какъв глупак бях, да не разбера възможностите, които предлага.

— Те и сега не са ми ясни.

— И на мен краят не ми е ясен, но съм се заловил за една идея, която може да ни отведе далеч. Младежът е бил убит другаде и тялото му е било поставено на *покрива* на вагона.

— На покрива!

— Невероятно ти се струва, нали? Но поразсъждавай над фактите. Съвпадение ли е, че е намерен точно при стрелките? Нима няма точно там да се изтърси предмет, поставен на покрива? Стрелката няма никакво значение за нещо вътре във вагона. Или трупът е паднал от покрива, или има някакво невероятно съвпадение. Но сега да помислим по въпроса за кръвта. Ако раната е била причинена на друго място, до релсите, разбира се, няма да има кръв. Всеки от тези два факта сам по себе си е многозначителен. А взети заедно, стават просто неоспорими.

— И билетът! — възкликнах аз.

— Точно така. Не можехме да обясним липсата му. А това я обяснява. Всичко съвпада.

— Но дори да предположим, че се е случило точно това, по никакъв начин не се доближаваме до отговора на загадката, как е загинал. Всъщност нещата стават не по-лесни, а по-странни.

— Може би — каза замислено Холмс.

Той отново изпадна в състояние на безмълвен размисъл, което продължи до пристигането ни на гарата в Улуич. Там повика файтон и извади от джоба си бележката на Майкрофт.

— Предстои ни серия от кратки следобедни посещения — каза той. — Мисля, че сър Джеймс Уолтър пръв заслужава вниманието ни.

Известният държавен служител живееше в хубава вила с поляна, простираща се чак до Темза. Когато стигнахме там, мъглата се вдигаше и рехавите слънчеви лъчи си пробиваха път. Отвори ни иконом.

— Сър Джеймс ли, господине! — каза той със скръбно изражение. — Сър Джеймс почина тази сутрин.

— Мили Боже! — извика Холмс изумен. — Как така?

— Вероятно ще пожелаете да влезете, господине, и да разговаряте с брат му полковник Валънтайн?

— Да, добре ще е.

Поканиха ни в сумрачна гостна, в която след миг влезе висок красив мъж на около петдесет години със светла брадичка — помалкият брат на покойника. Тревожните очи, зачервеното лице и невчесаната му коса свидетелстваха за внезапния удар, сполетял този дом. Едва говореше, докато ни разказваше за това.

— Виновен е ужасният скандал — каза той. — Брат ми, сър Джеймс, много държеше на доброто си име и не можа да понесе тази история. Тя разби сърцето му. Той винаги се гордееше с отличната работа на отдела си и ударът се оказа съкрушителен за него.

— Надявахме се да ни подсказе нещичко, което ще ни помогне да изясним въпроса.

— Уверявам ви, че всичко това беше загадка и за него, както и за вас, и за всички ни. Той каза на полицията, каквото знаеше. Естествено, не се съмняваше във вината на Кадоган Уест. Но всичко останало бе необяснимо.

— А вие не сте ли в състояние да хвърлите някаква светлина върху случая?

— Знам само онова, което съм прочел или чул. Не бих искал да съм нелюбезен, но разбирате, господин Холмс, че в момента сме много разстроени, и се налага да ви помоля да приключим този разговор, колкото може по-скоро.

— Това развитие наистина е неочаквано — каза приятелят ми на връщане към файтона. — Питам се дали смъртта е била естествена, или клетникът сам е сложил край на живота си. И ако е така, може ли деянието му да се приеме като самообвинение за пренебрегнат дълг? Ще трябва да оставим този въпрос за бъдещето. А сега да се върнем към Кадоган Уест.

Съкрушената майка на младежа живееше в добре поддържана къщица в покрайнините на града. Възрастната дама бе твърде зашеметена от скръб, за да ни бъде полезна, но при нея заварихме пребледняла девойка, която се представи като госпожица Вайълет Уестбъри, годеницата на убития — последния човек, разговарял с него през фаталната вечер.

— Нямам никакво обяснение, господин Холмс — каза тя. — Не съм мигнала, откакто се случи тази трагедия, ден и нощ все мисля и мисля какво може да означава. Артър беше най-всеотдайнният човек, най-големият рицар и родолюбец на света. По-скоро би дал дясната си ръка, отколкото да продаде държавна тайна, която му е била поверена. Това е абсурдно, невъзможно, нелепо за всички, които го познаваха.

— Но как бихте обяснили фактите, госпожице Уестбъри?

— Признавам наистина, че не мога.

— Той имаше ли някакви финансови затруднения?

— Не, потребностите му бяха скромни, а заплатата — достатъчна. Беше спестил няколко хиляди и се готвехме да се оженим на Нова година.

— И не проявяваше никакви признаци на безпокойство? Моля ви, госпожице Уестбъри, бъдете напълно откровена с нас.

Зоркото око на приятеля ми не беше пропуснало промяната в поведението ѝ. Тя се изчерви и по всичко личеше, че се колебае.

— Да — каза накрая, — усещах, че нещо го тревожи.

— Отдавна ли?

— От около седмица. Стана замислен и тревожен. Настоях да ми каже. Той призна, че е нещо, свързано с работата му. „Прекалено

сериозно е, за да говоря за него дори и с теб“ — ми каза. Нищо повече не успях да измъкна.

Холмс изглеждаше мрачен.

— Продължавайте, госпожице Уестбъри. Дори да ви се струва, че нещо може да се изтълкува в негова вреда, продължавайте. Не знаем какъв ще бъде крайният извод.

— Всъщност не мога да ви кажа нищо повече. Веднъж-дваж ми се стори, че се кани да ми признае нещо. Една вечер ми каза колко важна е тайната, спомням си думите му, че чуждите шпиони сигурно биха платили скъпо за нея.

Лицето на приятеля ми помрачня още повече.

— Нещо друго?

— Каза, че сме били небрежни за такива неща, че за един изменник не би представлявало трудност да вземе плановете.

— Само напоследък ли правеше подобни забележки?

— Да.

— Разкажете ни за последната вечер.

— Бяхме тръгнали на театър. Мъглата бе толкова гъста, че нямаше смисъл да вземаме файтон. Вървахме пеш и по пътя минахме близо до канцеларията. И изведнъж той хукна в мъглата.

— Без да каже и дума?

— Само възкликна и толкова. Почаках го, но не се върна. Тогава се прибрах вкъщи. На следващата сутрин, след като са отворили канцеларията, дойдоха да питат за него. Към дванайсет научихме ужасната вест. О, господин Холмс, само да можехте да спасите честта му! Толкова държеше на нея.

Холмс поклати тъжно глава.

— Хайде, Уотсън — каза той, — пътят ни води другаде. Следващата спирка трябва да е канцеларията, от която са откраднати документите. И преди положението на младежа не беше розово, но разпитите ни го правят още по-черно — отбеляза той, докато файтонът потегляше. — Предстоящата женитба осигурява мотив за престъплението. Естествено, имал е нужда от пари. Тази мисъл му е минавала, тъй като е говорил за нея. Едва не е направил момичето съучастник в предателството, разказвайки й плановете си. Всичко това говори в негова вреда.

— И все пак, Холмс, нима характерът няма значение? Пък и защо му е да оставя момичето на улицата и да се втурва да извърши престъпление?

— Точно така! Има възражения. Но срещу тях стоят много силни доказателства.

Господин Сидни Джонсън, началникът на канцеларията, ни посрещна с уважението, което визитката на приятеля ми неизменно предизвикваше. Беше слаб и грубоват мъж с очила, на средна възраст, с изпито лице и треперещи от нервното напрежение ръце.

— Лошо, господин Холмс, много лошо! Научихте ли за смъртта на шефа?

— От дома му идваме.

— Тук цари хаос. Шефът почина, Кадоган Уест почина, планове ни са откраднати. И все пак, когато заключихме в понеделник вечерта, тази канцелария си вършеше работата успешно. Мили Боже, ужасно е, като си помислиш! Точно Уест да направи подобно нещо!

— Значи сте сигурен, че той е виновен?

— Не може да е иначе. Макар че му вярвах, както вярвам на себе си.

— В колко часа беше заключена канцеларията в понеделник?

— В пет.

— Вие ли заключихте?

— Винаги аз излизам последен.

— Къде бяха планове?

— В тази каса. Собственоръчно ги прибрах.

— Няма ли пазач в сградата?

— Има, но наблюдава и други отдели. Той е стар войник и заслужава пълно доверие. Онази вечер не е видял нищо. Разбира се, мъглата беше много гъста.

— Да речем, че Кадоган Уест е искал да се промъкне в сградата по-късно; били са му нужни три ключа, за да се добере до документите, нали?

— Да. За външната врата, за канцеларията и за касата.

— Само сър Джеймс и вие имяхте тези ключове, нали?

— Аз нямам ключове за вратите, само за касата.

— Може ли да се каже, че сър Джеймс беше човек с постоянни навици?

— Да, според мен. Знам, че държеше тези три ключа на една и съща халка. Често съм ги виждал.

— И ги е взел със себе си в Лондон?

— Така каза.

— А вашият ключ не е излизал от ръцете ви?

— Нито за миг.

— Значи Уест, ако той е виновникът, трябва да е направил дубликати. Но у него не е намерен ключ. И още нещо: ако някой служител от тази канцелария иска да продаде плановете, няма ли да е по-лесно да ги копира самият той, отколкото да краде оригиналите, както е направил?

— За да се копират плановете без грешка, се изискват сериозни технически познания.

— Предполагам, че сър Джеймс, вие или Уест сте имали подобни познания.

— Несъмнено, но ви моля да не се опитвате да ме въвличате в това, господин Холмс. Какъв смисъл има да се правят подобни предположения, след като плановете са намерени у Уест?

— Просто ми се вижда странно, че е поел риска да краде оригиналите, когато спокойно е могъл да направи копия, които не по-зле биха му свършили работа.

— Наистина е странно и все пак е направил точно така.

— Всяко задълбочаване в този случай разкрива нещо необяснимо. А и три чертежа все пак липсват. Доколкото разбрах, най-важните.

— Да, така е.

— Да не би да искате да кажете, че онзи, който притежава тези три чертежа дори и без останалите седем, би могъл да построи подводницата „Брус-Партингтън“?

— Така докладвах в Адмиралтейството. Но днес отново прегледах чертежите и вече не съм толкова сигурен. Чертежите на двойните клапани с автоматични самонастройващи се жлеbove са в един от върнатите документи. Чужденците няма да могат да построят подводницата, докато не ги изобретят сами. Разбира се, може бързо да преодолеят това затруднение.

— Но трите липсващи документа са най-важните?

— Несъмнено.

— А сега бих искал с ваше позволение да се поразходя из помещенията. Не се сещам какво друго да ви попитам.

Холмс разгледа ключалката на касата, вратата на стаята, накрая и железните капаци на прозорците. Едва когато излязохме на поляната отвън, интересът му силно нарасна. Под прозореца имаше храст и някои клончета сякаш бяха пречупени. Той внимателно ги разгледа с лупата си, после се взря в няколко неясни, полуизличени следи по земята. Накрая помоли началника на канцеларията да затвори капациите и отбеляза, че по средата не прилягат плътно и че ако някой стои пред прозореца, би могъл да види какво става в стаята.

— Следите са заличени след три дни. Може да значат нещо, но може и нищо да не означават. Е, Уотсън, май Улуич няма какво повече да ни предложи. Събрахме слаба реколта. Да видим дали в Лондон няма да се справим по-добре.

И все пак, преди да напуснем гарата в Улуич, прибавихме към реколтата още един сноп. Продавачът на билети беше сигурен, че е видял Кадоган Уест — когото познавал по лице — в понеделник вечерта и че младежът заминал за Лондон с влака от 8.15 часа до станцията при Лондонския мост. Бил сам, купил си еднопосочен билет за трета класа. На продавача му направило впечатление, че е силно развълнуван и нервен. Така треперел, че едва си събрал рестото и той му помогнал. След като направихме справка с разписанието, установихме, че този влак е първият, който Уест е могъл да хване, след като е изоставил дамата около седем и половина.

— Да се опитаме да възстановим нещата, Уотсън — обади се Холмс след половинчасово мълчание. — Не си спомням в съвместните ни разследвания да е имало толкова труден за разчепкване случай. Всяка нова крачка разкрива нови празноти. И все пак несъмнено имаме напредък. Резултатът от разследването ни в Улуич като цяло не е в полза на Кадоган Уест, но следите под прозореца навеждат на хипотеза, която говори друго. Да предположим например, че с него се е свързал някакъв чужд агент. Вероятно е станало при обстоятелства, които са му попречили да говори за това, но все пак са навели мислите му в посоката, за която спомена годеницата му. Много добре. А сега ще предположим, че докато е вървял към театъра с младата дама, внезапно

е зърнал същия този агент на път за канцеларията. Бил е буен и импулсивен човек, готов да жертва всичко в името на дълга. Проследил е човека, застанал е до прозореца, видял е кражбата на документите и е тръгнал по петите на крадеца. Така преодоляваме възражението, че никой не би взел оригиналите, ако може да направи копия. Този външен човек е трябвало да вземе оригиналите. Дотук всичко се нарежда.

— А после?

— После идват затрудненията. Може да се предположи, че при тези обстоятелства първата стъпка на Кадоган Уест би била да задържи злодея и да вдигне тревога. Защо не го е сторил? Дали документите не са били откраднати от вишестоящ служител? Това би обяснило действията на Уест. Или в мъглата крадецът се е изплъзнал от преследването и младежът веднага е тръгнал за Лондон, за да го причака при жилището му, при условие че е знаел къде живее? Явно нещата са били неотложни, защото е оставил приятелката си в мъглата и не се е опитал да ѝ обясни нищо. Тук следата ни изстива и има огромна пропаст между която и да е от тези хипотези и трупа на Кадоган Уест със седем от чертежите в джоба върху покрива на вагона. Инстинктът ми подсказва, че трябва да тръгнем от другия край. Ако Майкрофт ни е изпратил списъка с адресите, може би ще открием извършителя, тръгвайки не по една, а по две дири.

Както предполагаме, на улица „Бейкър“ ни очакваше бележка, донесена спешно от правителствен куриер. Холмс ѝ хвърли един поглед и ми я подаде.

Има безчет дребни риби, но само неколцина, които биха могли да се справят с толкова голяма афера. Единствените, които заслужават внимание, са Адолф Майер, „Грейт Джордж“ №13, Уестминстър, Луи ла Ротиер, „Камдън маншънс“, Нотинг хил, и Хюго Оберщайн, „Колфийлд гардънс“ № 13, Кенсингтън. За последния се знае, че е бил в града в понеделник, а сега бил заминал. Радвам се да чуя, че си зърнал светлинка в дъното на

тунела. Кабинетът очаква заключителния ти доклад с огромно нетърпение. Спешно дойдоха пратеници от най-високо място. Ако имаш нужда, можеш да разчиташ на цялата държавна мощ. Майкрофт.

— Опасявам се — каза Холмс с усмивка, — че всички коне и пешки на кралицата не ще помогнат да се разбули загадката.

Той беше разгърнал голяма карта на Лондон и се беше надвесил над нея.

— Виж ти — възкликна доволен, — най-сетне нещата се обръщат в наша полза. Знаеш ли, Уотсън, честно казано, смятам, че в крайна сметка ще се справим — той ме потупа по рамото в неочакван изблик на веселие. — Сега излизам. Само на разузнаване. Нищо няма да предприема без верния си другар и биограф. Ти ще останеш тук и вероятно ще се срещнем след час-два. А ако искаш времето ти да мине по-бързо, вземи хартия и писалка и започвай да разказваш как сме спасили държавата.

При вида на въодушевлението му и на мен самия ми хрумна подобна мисъл, защото отлично знаех, че не би се отклонил толкова от обичайната си сдържаност, ако нямаше сериозни основания да тържествува. Цялата дълга ноемврийска вечер чаках завръщането му, изпълнен с нетърпение. Накрая, малко след девет часа, пристигна пратеник с бележка:

Вечерям в „Голдини“, на „Рочестър роуд“ в Кенсингтън. Моля те ела веднага. Взemi лост, фенер със затымнител, секач и револвер. Ш. Х.

Чудесно снаряжение за разходката на един почтен гражданин из непрогледните, потънали в мъгла улици. Скрих нещата в палтото си и потеглих с файтон към посочения адрес. Приятелят ми седеше на кръгла масичка близо до входа на известния италиански ресторант.

— Вечерял ли си? Тогава ми направи компания за едно кафе с кюрасо. Опитай от пурите на собственика. Не са толкова отровни, колкото може да се очаква. Взе ли всички инструменти?

— Тук са, под палтото ми.

— Отлично. Сега да очертая накратко какво съм свършил, за да се ориентираш какво ни предстои. Сигурно вече си се уверил, Уотсън, че тялото на младежа е било *сложено* на покрива на вагона. Това стана ясно в мига, когато установих категоричния факт, че е паднало от покрива, а не от самия вагон.

— Не може ли да е било хвърлено от моста?

— Не. Ако разгледаш покривите, ще видиш, че са леко изпъкнали и нямат парапет. Следователно можем със сигурност да твърдим, че Кадоган Уест е бил сложен отгоре.

— Но как са го качили там?

— Точно на този въпрос трябва да отговорим. Има само един начин. Знаеш, че метрото излиза от тунелите на няколко места в Уест енд. Смътно си спомням, че когато съм пътувал с него, понякога съм виждал над главата си прозорци. Ако предположим, че под такъв прозорец спре влак, ще бъде ли трудно на покрива му да се сложи труп?

— Изглежда доста абсурдно.

— Трябва пак да прибегнем до старата аксиома, че когато всички останали възможности отпадат, това, което остава, колкото и невъзможно да изглежда, е истината. В случая всички други възможности вече отпаднаха. Когато открих, че един от големите международни шпиони, който скоро е напуснал Лондон, живее в сграда, край която минава метрото, толкова се зарадвах, че ти се изненада от внезапното ми лекомислие.

— О, значи това било?

— Да, точно това. Господин Хюго Оберщайн, който живее на „Колфийлд гардънс“ №13, се оказа център на вниманието ми. Започнах от спирката на „Глочестър роуд“, където един много любезен служител тръгна с мен по протежение на линията и ми позволи да се уверя, че не само има обърнати към релсите задни прозорци, но и което е още по-важно — че точно на това място влаковете често спират за няколко минути.

— Прекрасно, Холмс! Пипнал си го!

— Не още, Уотсън. Напредваме, но целта е далеч. И така, след като видях задната страна на сградата, отидох отпред и се уверих, че птичката е излетяла. Къщата е голяма, доколкото можах да преценя,

горните стаи не са мебелирани. Оберщайн е живеел само с един камериер, вероятно доверен съучастник. Не бива да забравяме, че е заминал, за да пласира плячката си, а не за да бяга. Не е имал основания да се страхува от арест и през ум не му е минавало, че някакъв любител детектив може да претърси жилището му. А ние точно това ще направим.

— Не можем ли да вземем законна заповед?

— С наличните доказателства надали.

— Но какво целим?

— Не знаем каква кореспонденция ще открием там.

— Холмс, това не ми харесва.

— Скъпи приятелю, ти ще пазиш на улицата. Аз ще извърша престъпното деяние. Не е време да се колебаем заради дреболии. Помисли за бележката на Майкрофт, за Адмиралтейството, за правителството, за развълнуваната вишестояща персона, която чака новини. Длъжни сме да отидем.

В отговор станах от масата.

— Прав си, Холмс. Длъжни сме.

Той скочи и ми стисна ръката.

— Знаех си, че в крайна сметка няма да се отметнеш — каза той и за миг видях в очите му нещо като разнежване. После много бързо възвърна обичайната си целеустременост и практичност. — Дотам е почти километър, но нямаме причини да бързаме. Да идем пеш — каза той. — Моля те, не изпускай инструментите. Никак няма да е приятно да те арестуват като подозрителен тип.

„Колфийлд гардънс“ е от уличките в Уест енд с еднакви къщи с колони и портали от средновикторианската епоха. Изглежда, в съседство се провеждаше детско празненство, защото веселата глъчка на детски гласове и дрънкането на пиано отекваха във вечерния здрач. Мъглата още висеше и ни затулваше в покровителствената си сянка. Холмс запали фенера и освети солидната врата.

— Сериозна работа — каза. — Не само е заключена, но и май е залостена. По-добре да минем през двора. Ей там има чудесен проход, ако някой ревностен полицаи прояви прекален интерес. Подай ми ръка, Уотсън, после аз ще го направя за теб.

След минута и двамата бяхме в дворчето. Едва се бяхме мушнало в тъмното, и от мъглата се дочуха стъпките на полицаи. Щом

отминаха, Холмс се наведе напрегнат към вратата. След някое време тя се отвори с трясък. Затичахме се в тъмния проход, след като затворихме вратата към дворчето. Холмс се заизкачва пръв по извитото незастлано стълбище. Ветрилото жълтеникава светлина освети нисък прозорец.

— Стигнахме, Уотсън, тук трябва да е.

В мига, след като го отвори, чухме нисък остър шум, който бързо се превърна в трясък, докато влакът профучаваше покрай нас в мрака. Холмс поднесе светлината към рамката на прозореца. Тя беше плътно покрита със сажди от минаващите влакове, но на места чернилката бе изтрита.

— Може да се види къде са оставили тялото. Я виж! Какво е това? Без съмнение кръв.

Холмс сочеше почти незабележимо петно на рамката.

— Ето и на стълбището. Демонстрацията приключи. Да постоим, докато спре някой влак.

Не се наложи да чакаме дълго. Същият влак, който преди малко бе изфучал в тунела, се показва на открито и със скърцане на спирачките спря точно под нас. Нямаше и метър от перваза до покрива на вагона. Холмс леко затвори прозореца.

— Дотук се оказваме прави — каза той. — Какво мислиш, Уотсън?

— Шедьовър. Досега не си постигал такава висота.

— Не мога да се съглася с теб. От мига, когато ми хрумна, че трупът е бил на покрива, което не беше съвсем нелогично, всичко останало дойде закономерно. Ако не се засягаха съдбовни национални интереси, дотук случаят щеше да е незначителен. Мъчното тепърва предстои. Но може би тук ще намерим нещо, което да ни помогне.

Качихме се по задното стълбище и влязохме в апартамента на първия етаж. Едната стая беше оскъдно мебелирана трапезария с нищо интересно в нея. Втората беше спалня, която също се оказа празна. Последното помещение сякаш бе по-обещаващо и приятелят ми се зае с методичното му претърсване. Ако се съдеше по изпълнените го книги и вестници, явно бе кабинет. Без да бърза, Холмс методично обръщаше съдържанието на чекмеджетата и шкафовете, но по мрачното му лице не личеше да вижда някакъв успех. Измина час, без да отбележим никакъв напредък.

— Коварният лисугер е замел следите си — каза Холмс. — Не е оставил нищо уличаващо. Опасната му кореспонденция е унищожена или скрита. Това е последната ни възможност.

Холмс взе малка метална касичка от бюрото и разби ключалката със секача. Вътре намерихме няколко свитъка с цифри и изчисления без допълнителни бележки, които да пояснят значението им. Повтарящите се думи „воден стълб“ и „налягане на квадратен сантиметър“ подсказваха възможна връзка с подводницата. Холмс припряно ги захвърли настрани. Остана само плик за писма с няколко изрезки от вестник. Той ги изтърси на масата и по оживлението на лицето му веднага разбрах, че надеждите му се връщат.

— Какво е това, Уотсън? Какво е, а? Поредица обявления във вестника. Шрифтът и хартията сочат, че става дума за колонката за обяви в „Дейли телеграф“. Десният горен ъгъл на страницата. Няма дати, но посланията сами се подреждат. Това сигурно е първото: „Очаквах да се обадите по-скоро. Срокът е приет. Пишете подробности на адреса от визитката. Пиеро.“ Следващото е: „Прекалено е сложно за обяснение. Трябва да се получи целият доклад. Парите ви очакват при доставяне на стоката. Пиеро.“ После: „Въпросът е спешен. Ще трябва да оттегля офертата, ако договорът не е изпълнен. Уговорете среща с писмо. Ще потвърдя с обява. Пиеро.“ И накрая: „В понеделник след девет. Две почуквания. На четири очи. Не бъдете толкова подозрителен. Плащане в брой при доставка на стоката. Пиеро.“ Доста подробна хроника, Уотсън. Само да можехме да се доберем до човека! — Холмс седна умислен, като барабанеше по масата. Накрая стана рязко. — Е, в края на краищата може би няма да е толкова трудно. Уотсън, тук вече нямаме работа. Според мен можем да се отбием в редакцията на „Дейли телеграф“ и да доведем деня до успешен завършек.

На следващия ден Майкрофт Холмс и Лестрейд пристигнаха на определената среща след закуска и Холмс им разказа за действията от предния ден. Полицията поклати глава, когато чу признанието ни за влизане с взлом.

— Ние не можем да си позволим такива неща, господин Холмс — каза той. — Нищо чудно, че постигате доста по-добри резултати. Но

някой ден ще отидете прекалено далеч и заедно с приятеля си ще изпаднете в беда.

— Заради Англия, родния дом и красотата, нали, Уотсън? Мъченици пред олтара на отечеството. Какво ще кажеш, Майкрофт?

— Отлично, Шерлок! Възхитително? Но как ще използваш находката си?

Холмс вдигна от масата броя на „Дейли телеграф“.

— Видя ли днешното обявление на Пиеро?

— Какво! Още едно?

— Да, ето го: „Довечера. По същото време. На същото място. Две почуквания. Жизненоважно. В опасност сте. Пиеро.“

— Не може да бъде! — възкликна Лестрейд. — Ако той се отзове, ще го заловим!

— Точно това имах предвид, когато го пуснах. Смятам, че ако ви е удобно да дойдете с нас към осем часа вечерта на „Колфийлд гардънс“, може би ще се приближим до разрешаването на случая.

Едно от най-забележителните качества на Шерлок Холмс бе способността му да изключва съзнанието си и да насочва мислите си към по-леки неща, когато се убеди, че за момента не може да постигне нищо повече. Помня, че през целия този паметен ден той потъна в работа по монографията, която пишеше за полифоничните мотети на Ласо^[2]. На мен, непритежаващия таланта да се откъсвам от работата, денят ми се стори безкраен. Огромното национално значение на въпроса, напрежението във висшите кръгове, дръзкият опит, който предприемахме, опъваха нервите ми докрай. Почувствах облекчение, когато най-сетне след лека вечеря се отправихме към мястото. Както се бяхме уговорили, Лестрейд и Майкрофт ни чакаха пред станцията на „Глочестър роуд“. Предната нощ бяхме оставили отключена вратата към дворчето в дома на Оберщайн и тъй като Майкрофт Холмс категорично и възмутено отказа да прескача огради, се наложи да отворя предната врата отвътре. До девет часа всички се събрахме в кабинета и търпеливо зачакахме.

Мина час, после още един. В единайсет часа ударите на големия часовник на камбанарията прозвучаха като погребален звън за надеждите ни. Лестрейд и Майкрофт се въртяха неспокойно и току

поглеждаха часовниците си. Холмс седеше безмълвен и съсредоточен, с почти затворени очи, но нащрек. Внезапно вдигна глава.

— Идва — каза.

Покрай вратата прозвучаха приглушени стъпки. Отминаха, после се върнаха. Чухме някакво шумолене и два силни удара с чукчето. Холмс се изправи, правейки ни знак да останем седнали. Газовият фенер в коридора беше като светла точка в мрака. Той отвори външната врата и една тъмна фигура се шмугна покрай него. Холмс начаса затвори и залости вратата.

— Насам — подканващо каза той и след миг този, когото чакахме, стоеше пред нас.

Холмс бе зад него и когато с вик на изненада и тревога мъжът понечи да се върне, той го хвана за яката и го запрати обратно в стаята. Още преди пленникът ни да бе възстановил равновесието си, Холмс вече се бе опрял на вратата. Мъжът се огледа, залитна и падна безчувствен на пода. Широкополата му шапка се изтърколи настрани, шалчето се смъкна от лицето му и се показва дългата светла брада и фините, красиви и деликатни черти на полковник Валънтайн Уолтър.

Холмс подсвирна от удивление.

— Този път сметките ми излязоха криви, Уотсън — каза той. — Не очаквах точно тази птичка.

— Кой е той? — попита припряно Майкрофт.

— По-малкият брат на покойния сър Джеймс Уолтър, шефа на отдела. Да, ясно, разбирам как са се подредили нещата. Той идва на себе си. Струва ми се, че е най-добре аз да го разпитам.

Бяхме пренесли отпуснатото тяло на дивана. Пленникът ни се надигна, огледа се с изкривено от ужас лице и прокара длан по челото като човек, невярващ на очите си.

— Какво става? — попита той. — Дойдох да се срещна с господин Оберщайн.

— Всичко ни е известно, полковник Уолтър — каза Холмс. — Не мога да проумея как един джентълмен е в състояние да извърши подобно нещо. Всичко ни е известно за кореспонденцията и връзките ви с Оберщайн. Както и обстоятелствата около смъртта на Кадоган Уест. И ще ви посъветвам да се опитате с разкажание и самопризнание да си върнете поне част от нашето доверие, тъй като остават някои подробности, които можем да научим само от вас.

Мъжът простена и отпусна лице в дланите си. Ние замряхме в очакване, но той продължаваше да мълчи.

— Уверявам ви — продължи Холмс, — че всички най-важни факти вече са ни известни. Знаем, че спешно са ви били нужни пари, че сте направили отпечатъци от ключовете, които са били у брат ви, и че сте се свързали с Оберщайн, който е отговарял на писмата ви чрез колонката за обяви в „Дейли телеграф“. Известно ни е, че в понеделник вечерта сте отишли до канцеларията в мъглата, но Кадоган Уест, който вероятно е имал основание да ви подозира, ви е видял и проследил. Станал е свидетел на кражбата, но не е могъл да вдигне тревога, защото е имало вероятност просто да отнасяте документите на брат си в Лондон. Младежът е зарязал всичките си лични работи и като съвестен и почтен гражданин е тръгнал след вас в мъглата и е вървял по петите ви, докато не сте стигнали до тази къща. Тук той се е намесил и точно тогава, полковник Уолтър, вие сте добавили към измяната и още по-ужасно престъпление — убийството.

— Не! Не! Кълна се в Бога, не съм! — извика окаяният ни пленник.

— Тогава разкажете ни как беше убит Кадоган Уест, преди да попадне върху покрива на вагон от метрото.

— Ще ви разкажа. Кълна се! Наистина направих останалото. Признавам. Точно както казахте. Трябваше да платя дълг на борсата. Много ми трябваха пари. Оберщайн ми предложи пет хиляди. Щях да се спася от разорение. Но за убийството вина нямам.

— Какво се случи тогава?

— Той наистина е имал подозрения и ме е проследил, както описахте. Разбрах го едва когато стигнах тук. Мъглата беше гъста, на няколко метра не се виждаше нищо. Почуках два пъти и Оберщайн отвори. Младежът се втурна и настоя да му кажем какво ще правим с документите. Оберщайн имаше късо бастунче с оловна топка в края, което винаги носеше със себе си. Когато Уест нахълта в къщата, Оберщайн го удари по главата. Ударът беше смъртоносен. След пет минути младежът не дишаше. Лежеше в коридора, а ние се чудехме какво да правим. После Оберщайн се сети за влаковете, които спират под задния прозорец. Но първо прегледа документите, които бях донесъл. Каза, че три от тях са жизненоважни и трябва да ги задържи. „Не можете да ги задържите — казах аз. — Ако не ги върна, в Улуич

ще стане голям скандал.“ „Трябва да ги задържа — отвърна той, — защото са толкова сложни, че е невъзможно да се прекопират навреме.“ „Всички трябва да бъдат върнати тази нощ“ — казах аз. Той помисли малко и накрая извика, че има идея. „Ще задържа трите, а останалите ще пхнем в джоба на този младеж. Когато го намерят, всичко ще бъде приписано на него.“ Не виждах какво друго можем да сторим. Почакахме половин час до прозореца, докато спря един влак. Мъглата беше толкова гъста, че нищо не се виждаше, и без никакви трудности спуснахме трупа на Уест на покрива на вагона. Така свърши всичко — поне що се отнася до мен.

— А брат ви?

— Нищо не каза, но веднъж ме бе сварил с ключовете и мисля, че ме подозираше. Прочетох го в очите му. Оттогава не вдигна глава.

В стаята настъпи мълчание. Наруши го Майкрофт Холмс.

— Не можете ли да поправите нещата? Това би облекчило съвестта ви, а може би и присъдата.

— Но как?

— Къде е Оберщайн с документите?

— Не знам.

— Никакъв адрес ли не ви е оставил?

— Каза, че ако изпратя писмо до „Отел дьо Лувър“ в Париж, ще стигне до него.

— В такъв случай все още е по силите ви да поправите злото — каза Шерлок Холмс.

— Ще сторя всичко, каквото е възможно. Не дължа на този човек особено доброжелателство. Той стана причина за моето крушение и падение.

— Ето ви лист и писалка. Седнете на бюрото и пишете под моя диктовка. Напишете на плика дадения адрес. Точно така. А сега писмото: *Уважаеми господине, във връзка със сделката ни вероятно вече сте забелязали, че липсва една жизненоважна подробност. Разполагам с чертеж, който ще запълни празнината. Това обаче ми създаде допълнителни грижи и съм принуден да ви помоля за още пет хиляди. Не бих се доверил на пощите, ще приема само злато или банкноти. Бих дошъл при вас в чужбина, но ако в момента напусна страната, това би породило коментари. Затова ще ви чакам в пушалнята на хотел „Чаринг крос“ в дванайсет часа в събота. Не*

забравяйте, че ще приема само английски лири или злато. Ще свърши работа. Много бих се зачудил, ако не примами птичката.

Така и стана! Това вече е част от историята — тайната история на една нация, която често е много по-важна и по-интересна от официалните хроники. Оберщайн, който гореше от нетърпение да довърши удара на живота си, падна в клопката и беше затворен за петнайсет години в британски затвор. В куфара му се намериха безценните планове на подводницата „Брус-Партингтън“, обявени от него на търг във всички морски средища на Европа.

Полковник Уолтър почина в затвора към края на втората година от присъдата си. А Холмс се завърна с нови сили към монографията си за полифоничните мотети на Ласо, която вече е отпечатана в ограничен тираж, и специалистите казват, че по въпроса не е написано нищо по-добро. Няколко седмици след това случайно научих, че приятелят ми е прекарал един ден в Уиндзор, откъдето се върна с извънредно изящна смарагдова игла за вратовръзка. Когато го попитах дали я е купил, той отвърна, че му е подарък от една благосклонна дама, на която имал щастието да направи дребна услуга. Нищо повече не ми каза, но на мен ми се струва, че съм отгатнал августейшото име на дамата, и не се съмнявам, че смарагдовата игла завинаги ще напомня на приятеля ми за приключението с плановете на „Брус-Партингтън“.

[1] Занаят (фр.) — Б.пр. ↑

[2] Орландо ди Ласо (1532–1594) — фламандец, един от най-известните ренесансови композитори в Европа — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.